

Az Európa Szabadegyetem egy napos terepmunkával, a klasszikus falukutató módszerek segítségével gyűjtött adatok alapján elemezte az uniós illúziókat és féltelmeket. Tudósok és közismert politikusok fejtették ki véleményüket Európáról, a magyarság esélyeiről, a korszerű nemzeti és európai önismeretről. Mindezek keretében a Kölcsey ház előtt felavatták Illyés Gyula mellszobrát. Röviden így lehetne jellemezni az Európa Szabadegyetem programját, amit a lakiteleki népfőiskolán tartottak augusztus 21 és 25 között, Lezsák Sándor vezetésével. Az országgyűlési képviselő Illyés Gyula gondolataival foglalta össze az ország minden részéből és a határon túlról is érkezett hallgatóság előtt a szabadegyetem törekvéseit: „A közös múlt, a hasonló gond, az egy haza levegője egyesíti.”

Sokan voltak kíváncsiak a programokra.

Környezetvédelmi feladataink

Mesko Áttila akadémikus környezetvédelmi feladatainkról tartott előadást. Az ország környezeti helyzetét elemezve a levegő minőségének folyamatos romlását emelte ki. Ennek viszonylag ellentmond, hogy az 1980 óta mért adatok alapján hazánk kén-dioxid kibocsátása 1999-re a felére csökkent. A szilárd káros anyagokból is kevesebbet juttatunk a légterbe, ez főként az ipari termelés csökkenésével magyarázható. Az egyik legégetőbb probléma a szén-dioxid kibocsátás, ami csak Magyarországon hatvanmillió tonna évente. A világ fejtett ipari országai által termelt szén-dioxid jelentősen hozzájárul a globális felmelegedéshez és az ózonsztrég elvékonyodásához. Egészen ivóvízzel az ország kilencvenöt százaléka megfelelően ellátott, a szennyvíz-csatorna-hálózat viszont nagy kiárválásokkal magáét. Egy kilométer ivóvíz-hálózatra 360 méter szennyvízcsatorna jut. A Dunai ausztriai vízgyűjtő területén két hét alatt esett le annyi eső, amennyi két hónap alatt szokásos. Nem ritka az évi kétezzer milliméteres átlag. Folyóinkra országosan jellemző, hogy a maximális vízszintek emelkednek. Meg-

oldást szélesebb árterek, időszakos tározók kialakítása és az erdőterületek növelése jelenthetne.

A természeti katasztrófák letűnésével a földrendések ugyan ritkán, kis- és közepes erősséggel észlelhetők hazánkban, a védekezésre viszont különös gondot kell fordítani. Az 1988-as örményországi és az 1995-ös kobei (Japán) közel azonos erejű földrengéseken készült képanyaggal szemlélítette a földrengésbiztos épületek fontosságát. Míg az előbbi helyszínen a rengések poignánsan rombolták az épületeket, több tízezer halálos áldozatot követelve, addig Japánban a speciális technológiával épült felhőkarcolók sértetlenül álltak. Hazánkban is fontos lenne, hogy minél több épület készüljön korszerű földrengésbiztos elemekből. A hulladékkezelés és -elhelyezés problémáját egy amerikai példával illusztrálta. Látványosan csökkent az ottani adatok szerint a földben tárolt, élastott hulladék mennyisége és növekedett az újrahasznosításra került hulladék hányada. A radioaktív hulladék tárolása pedig nagy mélységben kialakított gránitfalakban képzelhető el hosszú távon biztonságosan.

A kutató megjegyzései

Az európai csatlakozás folyamatában értelemszerűen merülnek fel kritikus aggódalmak is – vélekedett Csátrai Bálint, az Alföldi Tudományos Intézet igazgatója. Az európai közös támogatási rendszeren belül kitüntetett fontosságú a régiók, a vidékfejlesztés és az elmaradott területek támogatása. Hazánkban az ehhez szükséges intézmény- és támogatási rendszer még nincs megfelelően kialakítva. A hiánynak súlyos, politikai, szakmai és morális következményei lehetnek.

Nagyon fontos eleme az EU fejlesztési filozófiájának, a teljes értékű decentralizáció és a partneri együttműködés részvétel, a fejlesztési, döntési folyamatokban. Ezek fő szinterei az EU-ban a régiók kisebb alapegységei pedig a települések együttműködése.

sével létrehozott járásek vagy kistérségek. A felméréseinkből, amit az Európa Szabadegyetem hallgatóinak segítségével készítettünk kiderült, hogy a lakosság nagyon kis része rendelkezik megfelelő információkkal mind ezekről. Így nagy a felelőssége a kormányoknak, a helyi önkormányzatoknak, hogy a csatlakozási folyamatokhoz szükséges tudást eljuttassák hozzájuk. Újabb problémaként megjegyezhető, hogy az EU napjainkban is ülésező konvenció, folyamatosan tárgyal a szükséges változásokról. Magyarországnak tehát egy olyan „mozgásban lévő” nagy rendszerhez kell kapcsolódnia úgy, hogy még nem juttuk be azokat a fejlesztési lépcsőfokokat, amelyeket a mai tagállamok már végigjártak és újabb reformjait megkezdik.

Csodák nem lesznek az unióban

Hamarosan népszavazáson kell eldönteni azt, hogy Magyarország belépjen-e az Európa Unióba. Minden valószínűség szerint mi magyarok leszünk az elsők, a tíz tagjelölt ország között, ahol elsőként dönt a nép a csatlakozásról.

A csatlakozással kapcsolatban egyfajta lila kódos „EU-fória” alakult ki az országban, és nem népszerű dolog ma az EU-t bírálni, hangoztatni Felföldi Zoltán. Olyan nyilatkozatok is elhangoznak, hogy az Európai Unió kívül nincsen élet, illetve hogy a csatlakozás történelmi szükségesség.

Az EU-val és az uniós csatlakozással kapcsolatos vélemények megfogalmazásánál két dolgot mindenképpen külön kell választani: az Európai Unióval kapcsolatos szkepticizmust, és az Európával kapcsolatos szkepticizmust, a kettő ugyanis nem ugyanazt jelenti. Magyarországnak történelmi hagyományai, geopolitikai helyzete és gazdasági érdekei miatt integrálódnia kell Európába. Feltétlenül szükséges-e azonban ehhez az Európai Unióhoz történő csatlakozás, tette fel a kérdést az előadó. Az Európai Unió ugyanis nem más, mint egy bürokratikus szuperszervezet, amelyben 12 ezer bürok-

rata semmi mással nem foglalkozik, csak azal, hogy megmondja Brüsszeltől több ezer kilométerre hogyan éljenek az emberek. Az előadó szerint az unió nem annyira közös kül- és biztonságpolitikáról, igazságszolgáltatásról szól, hanem arról, hogy egy megszervezet elveszi a pénzt az emberektől, a tagállamoktól, és objektívnak nevezett, de a gyakorlatban teljesen átláthatatlan mechanizmusokon keresztül újraosztja. Az újraosztás során hatalmas veszteségek keletkeznek és hatékonytalanná válik az egész rendszer.

További hátránya az unióknak, hogy ma Magyarországon nemzeti sorskérdésekről gyakorlatilag nem lehet gondolkodni. Mindent azzal söpörnek félre, hogy ezt az Európai Unióban így kell, vagy éppen nem így kell csinálni. Közben az EU valamiféle csodaszereként jelenik meg. Magyarországon mindenki arra vár, hogy majd jön az uniós megoldás a gondokat. Ahelyett, hogy az embereket saját problémáik megoldására biztatnák, elviszik őket abba az irányba, hogy várják a csodát. Csoda pedig nem lesz, szögezte le Felföldi Zoltán.

Természetesen a csatlakozás mellett is szólnak érvek. Ezek közül a legközvetlenebb

az, amely szerint hatalmas pénzüsszerek áramlanak az országba, amelyek segítségével majd felvirágoznak a vállalkozások, épülnek autópályák, fejlődnek az elmaradott területek, stb. Csakhogy az unióban a Strukturális és a Kohéziós Alapokból együttesen egyetlen ország sem részesülhet nagyobb mértékben, mint az ő GDP-jének négy százaléka. Ez pedig nem is olyan nagy pénz. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy mire megy el ez a négy százalék. Először is a bonyolult uniós beszerzési szabályok miatt az Európai Unió által biztosított forrásból beszerzett minden áru és szolgáltatás, mintegy 20-30 százalékkal drágább, mintha ezek nélkül a beszerzési eljárás nélkül lehetne azokat megvásárolni.

A csatlakozásról történő döntésnél felelősségteljesen kell mérlegelni minden, a mellette és ellene szóló érvet. Ezeket az érveket egymás mellé téve úgy tűnik, hogy jelenleg súlyosabbak azok, amelyek a csatlakozás ellen, mint azok amelyek mellette szólnak, fejezte be előadását Felföldi Zoltán.

Felföldi Zoltán

Gazdagítani a magyarságot

A magyar tudomány kiérdemelte, hogy az egész világon elismerjék, hangsúlyozta Vizi E. Szilveszter a Magyar Tudományos Akadémia elnöke előadásában. Számtalan

magyar tudós járult ugyanis ahhoz, a fejlődéshez, amit most tapasztalunk. A tudományt azonban nem csak jóra, de rosszra is fel lehet használni. És itt a leg-

újabb kutatásokra, a géntechnológiára utalt Vizi E. Szilveszter. Ez azonban morálisan elölgadhatatlan. Nem a tudósok tevékenységét kell korlátozni, mert az ő szándékuk az, hogy segítsenek az embereknek. A tudós tevékenysége ugyanis elsősorban a jóra ter-

jed ki. A hazai tudományok egy-szerre kell gazdagítani a magyarságot és az emberiséget, egyszerre kell korunk értelmiségének nemzetének, magyarnak és európainak lenni, fejezte be előadását Vizi E. Szilveszter.

Szoboravatás

A népfőiskola udvarán felavatták Illyés Gyula mellszobrát, Szabó Imrefia Béla alkotását. Köszöntőjében Lezsák Sándor utalt az 1979-ben Lakiteleken tartott találkozóra, melyet a Fiala Irók József Attila Körével és Bíró Zoltán irodalomtörténész-szel együtt szerveztek. A szobron ezért Illyés Gyula magán viseli azt a „nyakéket”, amit akkor 150 fiatal íróval együtt hordott azon a tanácskozáson, amelyet a magyarság sorskérdéseiről tartottak.

Avatóbeszédében Bíró Zoltán hangsúlyozta: Illyés Gyula életútjának és életművének fordulópontja lett hazatérése a párizsi emigrációból. Ekkor szembesült a hazai valósággal és szülőföldje, Rácgrespusztá népének nyomorúságával. Az erkölcsi parancs egy életre erre a népre és az egész magyarságra fordította tekintetét.

A szobor előtt Bánffy György Kossuth-díjas színművész Illyés, Szekszárd felé című versét mondta el.

Idézet az íróról

Lezsák Sándor több alkalommal is idézte Illyés Gyula ma is időszerű gondolatát: „A magyarságnak nincs annyi kincse, hogy vakon – engedelmeskedve minden indulatnak – eldobja. Nézzük meg jól, mit ejtünk a talp alá. Ha biztosítékunk van

arra, hogy ez az érték azután a mi, a szabad magyarság értéke lesz, tartsuk meg okvetlenül magunknak. Ne gyűjtjük fel a malmost, amely holnap nekünk örök, csak azért, mert hitetek szerint tegnap másnak örök.”

Nemzet és önismeret

Andrásfalvy Bertalan egyetemi tanár Európai és nemzeti önismeret címmel mondta el előadását. Az egyetértés indult ki: Ady Endre, Szeretném, ha szeretnének című versét idézte mutatott rá, hogy minden ember egy külön világ. Az ember azonban csak az anyanyelvén, tehát a nemzetén keresztül ismerheti és ismertetheti meg önmagát. Ezért csak úgy töltheti be a hivatását, ha alázattal fordul saját népe kultúrája felé, s annak értékeit felmutatja, azzal együtt foglalja el helyét a világban. A régi magyar nyelvben – mutatott rá Andrásfalvy Bertalan –, a barátain szó helyett (mert ez szláv jövevényszó) a „feleim” kifejezést használták, arra utalva,

hogy mindenki csak társával, vele egy nemzetbeliével lehet egy egész, csak úgy élhet teljes életet. S mint ahogyan egyetlen ember sem véletlenül született, úgy minden nemzetnek hivatása van. A magyar nemzet nem kö-nemet, legalábbis nem abban az értelemben, hogy gyenge. – Minket nem győzték le! – mondta Andrásfalvy Bertalan. Csak mi önmagunkat tudjuk legyőzni. Így volt ez a tatár, török német és a szovjet-orosz veszedelem idején is – utalt Andrásfalvy Bertalan a magyar vezető-retegek örökös széthúzására, aminek véget kell vetni! – Ez az önismeret kell elfoglalni helyünket Európában.

Méltó helyen

– Örülök, hogy elkészült ez a szobor édesapámról, sokat jelentett nekem Lakitelek – mondta Illyés Mária, Illyés Gyula lánya. – Naplójegyzeteiben is írt arról az 1979-es írótalálkozóról, amelyről Lezsák Sándor és Bíró Zoltán is beszélt. Szép az alkotás, egy kor-

talán ember néz ránk, s ez jól lefejezi apám személyiségét. Mely helyen áll itt, Lezsák Sándor ny-ván azért kezdeményezte a felállítását, hogy ezzel is jelezze, hogy Lakitelek és apám szellemisége összetartozik.

Illyés Mária és férje Kodolányi Gyula irodalomtörténész.